

It wasn't me!

De invloed van tijd en intentie op het toekennen van verantwoordelijkheid aan een ander

Universiteit Utrecht

Bachelorscriptie Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen, Psychologie

E. Van Doorn (5483247)
G. K. Hornaldo (4121392)
E. A. Van Tielraden (4166728)
R. Van der Vlist (3940136)

27-06-2017

Begeleider: T. G. E. Damen

IT WASN'T ME

Samenvatting

Dit onderzoek naar het toekennen van verantwoordelijkheid heeft plaatsgevonden met als doel een bijdrage te leveren aan het wetenschappelijke debat omtrent twee factoren: tijd en intentie. In deze studie voorspellen we dat tijd en intentie factoren zijn die invloed hebben op de mate waarin iemand verantwoordelijk wordt geacht voor een actie. Er is gewerkt met negen scenario's, waarbij tijd en intentie gemanipuleerd zijn. De resultaten laten zien dat er een significant effect gevonden is van intentie op de toekenning van verantwoordelijkheid aan de dader. Deze resultaten laten ook zien dat er een significant effect is gevonden van tijd op de mate waarin men de slachtoffer verantwoordelijkheid toekent. De discussie impliceert dat er veel factoren van invloed zijn op het toekennen van verantwoordelijkheid. Je zou willen dat de beoordeling van een rechtszaak hetzelfde is, wanneer de feiten hetzelfde zijn. Dit is vaak niet het geval omdat er veel externe factoren, zoals tijd en intentie, van invloed zijn op het toekennen van verantwoordelijkheid in de rechtszaal. In vervolgonderzoek adviseren wij de verschillen tussen de tijdseenheden, tussen het lezen van de actie van een scenario en het lezen van het effect van het betreffende scenario, respectievelijk groter te maken. Daarnaast adviseren wij om in vervolgonderzoek meerdere tijdseenheden tussen nul en dertig seconden te maken.

Abstract

This research concerning the assignment of responsibility has been conducted with the aim of contributing to the scientific debate regarding two factors: time and intention. In this paper, we predict that both time and intention influence the extent of responsibility being assigned to a person executing an action. In this research, we have made use of nine scenarios, in which time and intention are manipulated. Analysis of the data shows significant results regarding the influence of intention on assigning responsibility to the offender. Moreover, the results show that time has a significant effect on the extent to which the victim is responsible. The discussion implies there are many factors that influence the assignment of responsibility. It is desirable that the assessment of a court case is the same when the displayed facts are identical. However, this is often not the case because many external factors, such as time and intention, influence the way we assign responsibility in court. Future research may increase the time differences between reading the scenario and reading the effect of the earlier described act. Furthermore, we advise to implement multiple time units between zero and thirty seconds.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	
1.1 Verantwoordelijkheid in de rechtspraak	4
1.2 Intentie	5
1.3 Tijd	7
1.4 Het huidige onderzoek	8
2. Methoden	
2.1 Design	10
2.2 Participanten	10
2.3 Stimulusmateriaal	11
2.4 Procedure	12
2.5 Statistische analyse	13
3. Resultaten	
3.1 Verantwoordelijkheid dader	14
3.2 Verantwoordelijkheid slachtoffer	15
4. Discussie	16
4.1 Limitaties	18
4.2 Implicaties	19
4.3 Conclusie	20
5. Referentielijst	22

Inleiding

1.1 Verantwoordelijkheid in de rechtspraak

Eén van de belangrijkste taken in de rechtspraak is het vaststellen van verantwoordelijkheid. Het wel of niet toekennen van verantwoordelijkheid aan iemand heeft grote gevolgen: het bepaalt immers of iemand een boete moet betalen of een gevangenisstraf krijgt. Het is daarom belangrijk om te ontdekken hoe het menselijk brein bepaalt wie voor wat verantwoordelijk is. Een toenemend aantal onderzoeken laat zien dat ons oordeel over verantwoordelijkheid dusdanig veranderlijk is; kleine verschillen in de context kunnen ertoe leiden dat we iemand wel of niet verantwoordelijk voor een actie achten (Fincham & Jaspars, 1980; Kelman, Rottenstreich & Tversky, 1996).

Mensen leven niet in een sociaal vacuüm en noodzakelijkerwijs beïnvloedt context de manier waarop mensen beslissingen nemen (Carson, Milne, Pakes, Shalev & Shawyer, 2007). De veranderlijke context waar mensen mee te maken krijgen uit zich onder andere in de elementen 'intentie' en 'tijd'; beide kunnen van invloed zijn op de beslissingen die mensen nemen en hebben daarmee invloed op de verantwoordelijkheid die we aan onszelf of iemand anders toekennen (Cushman, 2008; Damen, van Baaren, Brass, Aarts & Dijksterhuis, 2015; Jones & Davis, 1965; Robbennolt, 2000; Walster, 1966; Wegner, 1999). Uit onderzoek is gebleken dat tijd van invloed is op het toekennen van verantwoordelijkheid aan onszelf, maar er ontbreekt wetenschappelijke literatuur naar de invloed van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan iemand anders (Damen et al., 2015). Het doel van dit onderzoek is daarom om het wetenschappelijke debat aan te vullen door te onderzoeken of tijd en/of intentie van invloed zijn op het toekennen van verantwoordelijkheid aan een ander.

Al met al zijn er verschillende factoren die invloed hebben op de manier waarop men beslissingen neemt. Naast intentie en tijd zijn er talloze andere factoren die het nemen van beslissingen beïnvloeden. Ten eerste laat het onderzoek van Hettinger, Lindquist en Martinek (2007) zien dat wanneer rechters enkel met gelijkgestemde collega's werken, zij besluiten nemen die ideologisch overeenkomen met de voorkeuren van de groep. Dit fenomeen wordt ook wel 'groeps polarisatie' genoemd en ontstaat omdat er geen gevaar van tegenspraak is. Dit kan ervoor zorgen dat er extremere beslissingen worden genomen omdat de afzonderlijke rechters elkaars mening versterken. Een tweede voorbeeld van een factor die invloed heeft op de manier waarop beslissingen worden genomen, komt naar voren in het onderzoek van Songer en Crews-Meyer (2000). Het onderzoek laat zien dat vrouwen liberaler dan mannen

stemmen bij zaken waarbij het gaat om een zware sanctie, zoals de doodstraf. Daarnaast is alleen al de aanwezigheid van een vrouwelijke rechter een voldoende voorwaarde om mannelijke rechters een meer liberale positie in te laten nemen. Kortom, er zijn verschillende factoren die invloed hebben op de manier waarop men beslissingen neemt. Binnen dit bacheloronderzoek staan echter alleen de factoren intentie en tijd centraal. Uit de literatuur is ten slotte gebleken dat er een relatie bestaat tussen deze elementen en het toekennen van verantwoordelijkheid. In de volgende paragrafen zullen we hier verder op in gaan.

1.2 Intentie

Zoals blijkt uit de vorige paragraaf is het element 'intentie' een voorbeeld van een veranderlijke context. Duff (1990) laat zien dat er twee elementen zijn waarmee men rekening dient te houden bij het kijken naar misdaden. Allereerst bestaat een misdaad uit (I) de daad, ofwel de actie. Daarnaast dient men bij een misdaad te kijken naar (II) de intentie waarmee de daad is uitgevoerd (Duff, 1990). Intentie wordt als volgt gedefinieerd door rechter Markby:

Intention, then, is the attitude of mind in which the doer of an act adverts to a consequence of the act and desires it to follow. But the doer of an act may advert to a consequence and yet not desire it: and therefore not intend it. (Markby, geciteerd in Cook, 1917, p. 654).

Al met al betreft de intentie omtrent een actie een attitude waarin de actor al dan niet de consequenties van de actie wenst. Met andere woorden, intentie is een houding die iemand aanneemt bij het uitvoeren van gedrag, waarmee het benadelen van een ander wel of niet de achterliggende motivatie is. Op het moment dat een actor iemand anders wil benadelen met zijn of haar actie, is dit gedrag intentioneel.

Intentie is een factor die invloed heeft op het toekennen van verantwoordelijkheid, oftewel, het wel of niet aanwezig zijn van intentie heeft invloed op de beoordeling van de desbetreffende actie. Echter, mensen kunnen verschillen in de manier waarop zij een actie beoordelen. Waar komt dit verschil vandaan? Jones en Davis (1965) laten, door een onderscheid te maken tussen intentioneel gedrag en accidenteel gedrag, zien dat intentioneel gedrag vaker wordt toegekend aan iemands persoonlijkheid, terwijl accidenteel gedrag wordt toegekend aan de situatie of externe factoren. Omdat er onderscheid te maken is tussen intentioneel gedrag en accidenteel gedrag, kan er ook gekeken worden naar de invloed hiervan op het toekennen van verantwoordelijkheid voor een actie. Uit Cushman (2008) is

gebleken dat er twee vormen zijn van het toekennen van verantwoordelijkheid. Men kan enerzijds kijken naar de *wrongness* van een actie. Oordelen over deze morele onjuistheid hangen sterk af van de intentie waarmee een persoon een bepaalde actie uitvoert, maar er wordt bij oordelen over *wrongness* weinig aandacht besteed aan de consequenties van de actie. Anderzijds kan men oordelen aan de hand van 'schuld'. Deze oordelen over wie schuldig is aan een bepaalde actie hangen zowel af van de intentie van de actor als van het effect van de actie. Cushman stelt: "When an agent intends no harm, blame judgments are enhanced significantly more than wrongness judgments by the accidental production of the harm" (Cushman, 2008, p. 360). Dus, in situaties waarbij een dader geen intentie had, maar per ongeluk de ander benadeelde, zal deze persoon zwaarder worden beoordeeld wanneer men kijkt naar schuld dan als men kijkt naar de morele onjuistheid van de actie, de *wrongness*. Kortom, het wel of niet aanwezig zijn van intentie bij een actie heeft invloed op de hoeveelheid verantwoordelijkheid die wordt toegekend aan de actor. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen schuld en morele onjuistheid.

Het experiment van Walster (1966) laat zien dat naast intentie ook de ernst van de uitkomst van de actie een factor is, die beïnvloedt in hoeverre iemand verantwoordelijk wordt gehouden voor het uitvoeren van de actie. Binnen het experiment was de persoon aan wie de mate van verantwoordelijkheid werd toegewezen een hypothetisch karakter in een verhaal. Het feit dat de ernst van de uitkomst van een actie van invloed is op het toekennen van verantwoordelijkheid, wordt ondersteund door de meta-analyse van Robbennolt (2000). Deze meta-analyse liet zien dat mensen meer verantwoordelijkheid toekennen aan de uitkomst van een negatieve actie, dan aan de uitkomst van een minder negatieve actie. Echter, de sterkte van de correlatie tussen de verantwoordelijkheid die wordt toegekend en het bijbehorende effect varieert. Deze variatie is afhankelijk van de manier van oordelen. Zoals eerder vermeld kan men oordelen naar 'morele onjuistheid' en 'schuld'. Wanneer men oordeelt naar morele onjuistheid, dan wordt het effect van de actie minder in acht genomen. Dit zorgt ervoor dat de correlatie tussen het toekennen van een hoge verantwoordelijkheid en een negatief effect veel minder sterk is. Wanneer je oordeelt aan de hand van schuld en je het effect wel meeneemt in je beoordeling, dan weegt het effect nóg zwaarder in je beoordeling op het moment dat het effect ook negatief is.

Al met al, uit onderzoek is gebleken dat naast intentie ook de ernst van de uitkomst van de actie van invloed is op de mate van verantwoordelijkheid die wordt toegekend aan een actor (Walster, 1966). Daarnaast, weegt een effect binnen een beoordeling zwaarder op het moment dat dit effect negatief is. Dit wordt versterkt door het beoordelen aan de hand van

schuld. Het is dan ook belangrijk om de ernst van de uitkomst van een actie in acht te nemen wanneer men onderzoek doet naar intentie. Ook is het belangrijk dat men zich bewust is van de manier van beoordelen die men hanteert binnen een onderzoek. Beiden zijn immers van invloed op de resultaten.

1.3 Tijd

Nieuwe onderzoeksbevindingen uit de cognitiewetenschap stellen dat naast intentie ook tijd een belangrijk concept is in het toekennen van eigen verantwoordelijkheid aan een actie. Met tijd doelen we vooral op de tijd die iemand heeft tussen het plannen en het uitvoeren van een actie. Met het plannen van een actie, wordt de periode bedoeld waarin men over de eventuele positieve of negatieve gevolgen van de uitvoer van een actie nadenkt. Zo wijst onderzoek van Damen en collega's (2015) uit dat zowel de emotionele betrokkenheid, als de mate van het verantwoordelijkheidsgevoel afnemen voor de uitvoerder van de actie naarmate de tijd tussen het plannen en uitvoeren van een actie groter wordt. Het gevoel dat jijzelf degene bent die de actie uitvoert, en dus verantwoordelijk bent voor de actie, wordt ook wel *self-agency* genoemd (Sato & Yasuda, 2005). Naast het feit dat *self-agency* afneemt wanneer de tijd tussen het plannen van de actie en de uitvoering van een actie groter wordt, laat onderzoek van Sato en Yasuda (2005) zien dat wanneer de timing van een actie onvoorspelbaar is, het verantwoordelijkheidsgevoel van de actor zal dalen:

The sense of self-agency, that was the sense that “it is I who am producing the tone”, was reduced when the presentation of the tone was unpredictable in terms of timing and its frequency, although in fact the tone was produced by participant (Sato & Yasuda, 2005, p. 251).

Ook uit het onderzoek van Wegner en Wheatley (1999) komt naar voren dat tijd een factor is die van invloed is op het toekennen van verantwoordelijkheid. Er is gebleken dat mensen het idee kunnen hebben dat zij opzettelijk een actie hebben veroorzaakt, als zij vlak voor het plaatsvinden van deze gebeurtenis denken aan diezelfde gebeurtenis.

Samengevat, hoe meer tijd er zit tussen het plannen en het uitvoeren van een actie, hoe lager je eigen verantwoordelijkheidsgevoel is. Met andere woorden, hoe meer tijd er zit tussen planning en uitvoering van een actie, hoe minder je het gevoel hebt verantwoordelijk te zijn voor het gevolg van de uitgevoerde actie (Damen et al., 2015). Uit onderzoek is ook gebleken dat wanneer een persoon de timing van het effect van de actie niet kan voorspellen, het

verantwoordelijkheidsgevoel van de persoon zal dalen (Sato & Yasuda, 2005). Kortom, de wetenschappelijke literatuur laat dus zien dat er een invloed is van tijd op het eigen verantwoordelijkheidsgevoel van de actor.

1.4 Het huidige onderzoek

Er zijn verschillende factoren die invloed hebben op de manier waarop men beslissingen neemt. Zo is de mate van intentie waarmee een actie wordt uitgevoerd van invloed op de hoeveelheid verantwoordelijkheid die wordt toegekend aan de persoon die de actie uitvoert. Bij de beoordeling van intentie wordt in de literatuur onderscheid gemaakt tussen schuld en morele onjuistheid. Binnen dit huidige onderzoek wordt gekeken naar schuld, waarbij we dit manipuleren door onderscheid te maken tussen de intenties 'expres', 'per ongeluk' en 'niet gespecificeerd'. Daarnaast is uit onderzoek van Walster (1966) gebleken dat de ernst van de uitkomst van een actie invloed heeft op de mate van verantwoordelijkheid die wij toekennen aan een ander. Daarom is in dit onderzoek getracht om de ernst van de uitkomst van de verschillende scenario's dusdanig constant te houden, om te zorgen dat de resultaten eenduidig zijn.

Naast intentie is ook tijd een factor die van invloed is op de manier waarop men beslissingen neemt. Onderzoek van Sato & Yasuda (2005) laat zien dat wanneer de timing van een actie onvoorspelbaar is, het verantwoordelijkheidsgevoel van de actor zal dalen. Daarnaast is gebleken uit de literatuur dat hoe meer tijd er tussen het plannen en uitvoeren van de actie zit, hoe lager het verantwoordelijkheidsgevoel van de actor is.

Opvallend is dat er een gebrek is aan onderzoek naar de invloed van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan een ander. Het streven is eigenlijk dat men binnen de rechtspraak consistent is in het oordelen bij vergelijkbare zaken. Dit is vooral van belang als de uitkomst van de beoordeling een zwaar vonnis betreft, aangezien deze vonnissen een zware impact hebben op de rechtsbeleving in de maatschappij. De mogelijke invloed die het verstrijken van de tijd op onze perceptie op het voorval heeft zou geen gevolgen mogen hebben op de uiteindelijke strafmaat. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken in hoeverre tijd de mate van schuld, die wordt toegekend aan een voorval, beïnvloedt. De vraag die binnen dit onderzoek centraal staat is dan ook: *Wat is de invloed van tijd en intentie op het toekennen van verantwoordelijkheid voor een actie aan een ander?* De hypotheses die vanuit het vooronderzoek naar voren zijn gekomen luiden als volgt:

IT WASN'T ME

- *Hypothese 1: Er is sprake van een afname in de mate van het toekennen van verantwoordelijkheid aan iemand anders, naarmate de tijd tussen actie en effect toeneemt.*
- *Hypothese 2: Er wordt een hogere mate van verantwoordelijkheid aan de actor toegewezen op het moment dat een actie expres wordt uitgevoerd dan wanneer een actie per ongeluk wordt uitgevoerd.*

Deze hypothesen vormen de leidraad van dit onderzoek en worden getest om meer inzicht te verkrijgen over de invloed van tijd en intentie op het toekennen van verantwoordelijkheid aan een ander. Om dit te onderzoeken leggen we scenario's voor aan participanten. Binnen de scenario's manipuleren we tijd en intentie. Tijd manipuleren we door participanten een taak te laten uitvoeren die varieert in tijdsduur. Deze manipulatie vindt plaats tussen de actie uit het scenario en het effect van de actie. Voor deze afleidingstaak maken we gebruik van de Simon Taak. Intentie manipuleren we door onderscheid te maken tussen gradaties van de ernst van intentie. Er zijn verschillende versies van de scenario's waarin de verschillende niveaus van intentie zijn verwerkt.

Methoden

2.1 Design

In deze studie voorspellen we dat tijd en intentie beïnvloeden in welke mate iemand verantwoordelijk wordt geacht voor een actie. De studie heeft een 3 (tijd: 0 minuten, 30 seconden, 2 minuten) x 3 (intentie: niet gespecificeerd, per ongeluk, expres) design, waarin zowel tijd als intentie binnen-proefpersonen worden gemanipuleerd.

2.2 Participanten

In dit onderzoek deden er 63 participanten mee waarvan 33 vrouwen en 30 mannen. Participant 144 en 152 zijn verwijderd omdat zij buiten de gestelde leeftijdscategorie vielen. Na verwijdering van de participanten bleven er 61 participanten over, waarvan 33 vrouwen en 28 mannen. De participanten vallen in de leeftijdscategorie 18 tot 40 jaar.

Tabel 1

Verdeling participanten na correctie

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Man	28	24.61	4.15
Vrouw	33	21.39	1.80
Totaal	61	22.87	3.48

Er is getracht participanten te werven in de leeftijdscategorie 18 tot 40 jaar. Vanaf 18 jaar hoeft een participant geen toestemming te hebben van ouders of een voogd om deel te mogen nemen aan een onderzoek. Omdat de taakjes op de computer zijn gemaakt, is ervoor gekozen om een veilige bovengrens wat betreft leeftijd te stellen zodat de uitvoering van de taakjes geen probleem vormt. De participanten zijn geworven door middel van een gemakssteekproef waarbij via *social media* en in de persoonlijke kringen van de onderzoekers berichten werden verstuurd met de vraag of men geïnteresseerd was in deelname aan een onderzoek naar verantwoordelijkheid. Door het beperkte tijdslot van twee weken, is er gekozen voor deze wervingsmethode. Met een gemakssteekproef kan snel een steekproef worden getrokken uit een grote populatie (Neuman, 2014). Afgezien van leeftijd zijn er geen verdere inclusiecriteria

voor participanten gebruikt. Op basis van deze inclusiecriteria zijn twee participanten uit het onderzoek verwijderd.

2.3 Stimulusmateriaal

Het programma 'Inquisit 5' is gebruikt om het experiment mee te bouwen en te draaien. De participanten kregen een link toegestuurd waarmee ze het experiment konden draaien op een computer naar keuze.

Scenario's

Er is gewerkt met negen scenario's, waarbij een willekeurige toewijzing plaatsvond van de verschillende condities (niet gespecificeerd, per ongeluk of expres). De scenario's (zie bijlage 1) zijn gebruikt om de acties en de effecten van deze acties te tonen aan de participanten. Nadat de participant het scenario heeft gelezen en de afleidingstaak heeft uitgevoerd, zal het effect van de actie acht seconden in beeld worden getoond. Hierop volgen twee 7-punt Likertschalen waarin de toekenning van verantwoordelijkheid respectievelijk aan de dader en het slachtoffer kan worden ingevuld. Hieronder staat een voorbeeld van een scenario:

Niet gespecificeerd: Coen en Desiree zitten midden in een stevige discussie. Coen is woedend en loopt de kamer uit en Desiree rent achter hem aan. Met al zijn kracht slaat hij de deur achter zich dicht.

geen taak *taak van 30 seconden* *taak van 2 minuten*

De deur raakt Desiree vol op haar neus en het begint meteen te bloeden. Waarschijnlijk heeft ze haar neus gebroken.

Per ongeluk: Coen en Desiree zitten midden in een stevige discussie. Coen is woedend en loopt de kamer uit en Desiree rent achter hem aan. Met al zijn kracht slaat hij de deur achter zich dicht, niet wetende dat Desiree achter hem aan loopt.

geen taak *taak van 30 seconden* *taak van 2 minuten*

De deur raakt Desiree vol op haar neus en het begint meteen te bloeden. Waarschijnlijk heeft ze haar neus gebroken.

Expres: Coen en Desiree zitten midden in een stevige discussie. Coen is woedend en loopt de kamer uit en Desiree rent achter hem aan. Met al zijn kracht slaat hij de deur expres achter zich dicht, wetende dat Desiree achter hem aan loopt.

geen taak *taak van 30 seconden* *taak van 2 minuten*

De deur raakt Desiree vol op haar neus en het begint meteen te bloeden. Waarschijnlijk heeft ze haar neus gebroken.

Simon Taak

Binnen dit onderzoek wordt de Simon Taak gebruikt om de tijd tussen het lezen van de scenario en het lezen van het effect te manipuleren. Kortom, in dit onderzoek wordt de Simon Taak gebruikt als een afleidingstaak en zijn de resultaten van deze taak niet van belang. Een Simon taak betreft een taak waarbij de participant voor elk blauw vierkant dat tevoorschijn komt op de linker knop moet drukken en voor elk rood vierkant dat tevoorschijn komt op de rechter knop moet drukken. De positionering van de vierkanten varieert gedurende de uitvoering van de taak (Simon & Wolf, 1963). Er is gekozen voor de Simon taak omdat dit een simpele taak is waar weinig cognitief vermogen voor nodig is. De tijdsduur van het taakje varieert van nul minuten, dertig seconden tot twee minuten. Bij de conditie nul minuten wordt er dus geen taak uitgevoerd door de participant. De toewijzing van de tijdsduur van de uitvoering taak vindt willekeurig plaats.

2.4 Procedure

De participanten werden geworven door middel van een gemakssteekproef. De participanten kregen, indien ze interesse in deelname hadden, de link toegestuurd. Met deze link konden zij zelfstandig het onderzoek uitvoeren op elke willekeurige computer of laptop. Op het moment dat een participant op de link klikte kreeg de participant de mogelijkheid Inquisit 5 te downloaden waar het experiment op gemaakt zou worden. Na het downloaden van Inquisit 5 en het openen van het bestand werd het informed consent (zie bijlage 2) getoond. Vervolgens diende de participant te bevestigen akkoord te gaan met het informed consent, waarna om de leeftijd en het geslacht van de participant werd gevraagd.

Aansluitend begon het experiment. De participant kreeg het eerste scenario te zien. Na het scenario werd er een taak uitgevoerd. Na het afronden van de taak las de participant het gevolg van de actie (uit het scenario). Tot slot werd gevraagd aan de participant om een oordeel te geven over in welke mate beide personages uit het scenario verantwoordelijk zijn voor het gevolg van de actie. Hierbij kreeg de participant twee 7-punt Likertschalen te zien, waarbij 1 'helemaal niet verantwoordelijk' en 7 'helemaal verantwoordelijk'. Er is gekozen voor een 7-punt Likertschaal omdat een grotere spreiding in antwoordmogelijkheden een gedetailleerder beeld geeft. Ook zullen kleinere verschillen sneller zichtbaar zijn bij een 7-

punt Likertschaal dan bij een 5-punt Likertschaal. Nadat de participant op 'verder' klikte kreeg deze het tweede scenario te zien. Dit proces herhaalde zich totdat alle stappen van het negende scenario doorlopen waren.

Ter afsluiting van het onderzoek kregen de participanten de debriefing te zien (Zie bijlage 3). Hierin werd de participant bedankt voor zijn of haar deelname aan het onderzoek en werd het doel van het onderzoek vermeld. Daarnaast werd vermeld dat er, indien er vragen of opmerkingen waren, de mogelijkheid is om een mail te sturen naar verantwoordelijkheid@gmail.com. Ook konden participanten een e-mail sturen wanneer ze geïnteresseerd waren in de resultaten van het onderzoek.

Er is in dit onderzoek rekening gehouden met de beroepscode psycholoog NIP, waarbij verantwoordelijkheid, integriteit, respect en deskundigheid centraal staan (Nederlands Instituut voor Psychologen, z.j.). Elke participant gaf voor de deelname aan het onderzoek toestemming om deel te nemen. In het informed consent stond dat de participant op elk moment het onderzoek mocht afbreken, zonder opgave van reden. Daarnaast werd vermeld dat de persoonsgegevens na afronding van het onderzoek verwijderd zullen worden. Ook is vermeld dat de persoonsgegevens gecodeerd zullen worden verwerkt, dus deelname aan het onderzoek is volledig anoniem.

2.5 Statistische analyse

Een statistische analyse is uitgevoerd om de hypothesen te toetsen. Hierbij werd een repeated measures analyse gebruikt om de binnen-proefpersonen effecten van intentie (niet gespecificeerd, per ongeluk of expres) en tijd (0, 30 seconden of 2 minuten) op de mate van verantwoordelijkheid te toetsen. De afhankelijke variabele was de mate van verantwoordelijkheid, gegeven op een 7-punt Likertschaal.

Om tot de resultaten te komen waar binnen dit onderzoek de focus op ligt, moest er allereerst binnen de data een onderscheid gemaakt worden tussen de verantwoordelijkheid van de 'dader' en het 'slachtoffer'. Dit onderscheid diende gemaakt te worden omdat in elke conditie twee vragen werden gesteld omtrent verantwoordelijkheid van de dader en verantwoordelijkheid van het slachtoffer. Indien dit onderscheid niet in de data gemaakt zou zijn zou elke participant een hoge en een lage score hebben (namelijk een hoge op de eerste vraag en een lage op de tweede vraag). De condities werden handmatig gecodeerd als dader en slachtoffer. Vervolgens werd het gemiddelde van de scores van het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader en het slachtoffer per participant berekend (zie tabel 2 en 3). Ook de correlaties tussen verschillende condities werden voor elke participant berekend.

Dit werd gedaan aan de hand van de ANOVA-analyse repeated measures middels SPSS statistics 24.

Resultaten

3.1 Verantwoordelijkheid dader

Ten eerste zijn de antwoorden op de 7-punt Likertschaal voor de dader geanalyseerd. De assumptie van sfericiteit is aangenomen doordat de Mauchly's test voor sfericiteit niet significant is ($p > .05$). De resultaten laten zien dat er geen effect van tijd is gevonden op de toekenning van verantwoordelijkheid. Dit is niet in lijn met hypothese 1, waarbij werd gesteld dat er sprake is van een afname in de mate van het toekennen van verantwoordelijkheid aan iemand anders, naarmate de tijd tussen actie en effect toeneemt.

Er werd echter wel een significant effect gevonden van intentie op de toekenning van verantwoordelijkheid $F(2,240) = 22.780, p < .001, r^2 = .275$. Dit is in lijn met hypothese 2 waarin wordt gesteld dat er een hogere mate van verantwoordelijkheid aan de actor wordt toegewezen op het moment dat een actie expres wordt uitgevoerd dan wanneer een actie per ongeluk wordt uitgevoerd. Op de 'test voor contrasten' tussen condities werd een significant effect gevonden tussen de conditie 'per ongeluk' en de conditie 'expres' $F(1,60) = 37.348, p < .001, r^2 = .384$ en tussen de condities 'niet gespecificeerd' en 'expres' $F(1,60) = 33.041, p < .001, r^2 = .355$.

Er is een significante negatieve correlatie gevonden tussen de condities 'per ongeluk' en 'expres' $r = -.918, p < .001$. Daarnaast is er een significante negatieve correlatie te zien tussen 'niet gespecificeerd' en 'expres' $r = -.798, p < .001$. Tot slot zijn er geen significante resultaten gevonden tussen de condities van tijd voor het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader.

Tabel 2

Gemiddelde scores intentie (dader)

	M	SD
Per ongeluk/2min/dader	4.84	1.80
Per ongeluk/geen taak/dader	4.59	1.87
Per ongeluk/30 sec/dader	5.05	1.84
Expres/2 min/dader	5.82	1.46
Expres/geen taak/dader	5.82	1.55
Expres/30 sec/dader	5.59	1.49

3.2 Verantwoordelijkheid slachtoffer

Hierna werd de analyse uitgevoerd waarbij de responses voor de slachtoffers werden geanalyseerd. Hier kon de assumptie van sfericiteit alleen worden aangenomen voor het effect van tijd en het effect van intentie. Deze resultaten laten zien dat er een significant effect is gevonden van tijd op de mate waarin men de slachtoffer verantwoordelijkheid toekent $F(2,240) = 5.502, p = .005, r^2 = .084$. Er werd hier geen significant effect gevonden van intentie $F(2,240) = 1.868, p = .159$. Op de 'test voor contrasten' werd een significant verschil gevonden tussen de conditie waarbij geen taak werd uitgevoerd en de conditie waarin een taak van dertig seconden werd uitgevoerd $F(1,60) = 11.256, p = .001$.

Er is een significante positieve correlatie gevonden tussen de conditie 'geen taak' en de conditie '30 seconden' $r = .596, p = .001$.

Tabel 3

Gemiddelde scores tijd (slachtoffer)

	M	SD
Geen taak	3.38	.13
30 seconden	2.78	.16

Tot slot zijn er geen resultaten gevonden voor leeftijdsverschillen en geslacht.

Discussie

Het doel van het onderzoek was om uitsluitsel te geven over het al dan niet aanwezig zijn van een effect van tijd en een effect van intentie op het toekennen van verantwoordelijkheid aan een ander. Op basis van wetenschappelijk onderzoek werden de volgende hypothesen opgesteld:

- *Hypothese 1: Er is sprake van een afname in de mate van het toekennen van verantwoordelijkheid aan iemand anders, naarmate de tijd tussen actie en effect toeneemt.*
- *Hypothese 2: Er wordt een hogere mate van verantwoordelijkheid aan de actor toegewezen op het moment dat een actie expres wordt uitgevoerd dan wanneer een actie per ongeluk wordt uitgevoerd.*

De hypothesen zijn door middel van een experiment getoetst, waarin de participant verschillende scenario's voorgelegd kreeg. Binnen het experiment is zowel tijd als intentie gemanipuleerd. We zijn ervan overtuigd dat de bevindingen een belangrijke stap zijn in het wetenschappelijk debat waarin het streven naar consistente beoordelingen centraal staat. We zullen de gevonden resultaten binnen deze discussie in een groter perspectief plaatsen.

De invloed van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan een ander is onderzocht voor zowel het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader als aan het slachtoffer. Er is geen effect gevonden van tijd voor het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader. Deze bevindingen zijn niet in lijn met de literatuur en is niet in lijn met de theorie van *agency* (Damen et al., 2015; Sato & Yasuda, 2005). Er is echter wel een effect gevonden van tijd op de mate waarin men het slachtoffer verantwoordelijkheid toekent. Hierbij werd een groot verschil gevonden tussen de conditie waarbij geen taak werd uitgevoerd en de conditie waarin een taak van dertig seconden werd uitgevoerd. Dit verschil uit zich in een afname van verantwoordelijkheid die wordt toegekend tussen nul en dertig seconden, waarna dertig seconden de mate van verantwoordelijkheid die wordt toegekend weer toeneemt. Het feit dat er wel een effect is gevonden van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan het slachtoffer, maar niet op het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader is een interessante bevinding. Mogelijkerwijs zou dit kunnen worden verklaard door het verschil in identificatie met de dader en het slachtoffer. Damen en collega's (2015) tonen met hun onderzoek aan dat hoe meer tijd er tussen het plannen en de uitvoer van een actie zit, hoe

minder verantwoordelijkheid men aan zichzelf toekent. Wellicht identificeren mensen zich sneller met een slachtoffer. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de gevonden resultaten. In vervolgonderzoek zou men een derde en vierde Likertschaal kunnen toevoegen waarbij de identificatie tot het slachtoffer en de identificatie tot de dader kunnen worden onderzocht. Een belangrijke kanttekening hierbij betreft het feit dat deze identificatie snel afneemt over tijd. De tijdsduur van de Simon Taak zou in de verschillende condities langer kunnen worden gemaakt, waardoor het verschil tussen de tijdscondities groter wordt. Wellicht dat er op deze manier wel een effect gevonden wordt van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader. Wat betreft het slachtoffer kan in vervolgonderzoek gebruik worden gemaakt van meerdere tijdscondities tussen nul en dertig seconden, omdat er in dit huidige onderzoek er een groter verschil wordt gevonden tussen geen taak en dertig seconden dan tussen dertig seconden en twee minuten. Met andere woorden, het effect neemt af naarmate de tijd toeneemt na dertig seconden.

Er is een effect gevonden van intentie op het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader. Dit effect is met name gevonden door het verschil tussen de conditie 'expres' en de conditie 'per ongeluk' en tussen de conditie 'expres' en de conditie 'niet gespecificeerd'. Het feit dat we een effect van intentie hebben gevonden is in lijn met de wetenschappelijke literatuur (Jones & Davis, 1965; Cushman, 2008). De literatuur laat zien dat het beoordelen en toewijzen van intentie aan een actie bijdraagt aan de eigen interpretatie van de sociale wereld om ons heen. Een groot aantal complexe variabelen in de sociale wereld wordt begrijpelijk wanneer de beweegredenen achter gedragingen worden waargenomen (Masselli & Altrocchi, 1969). Met andere woorden, het waarnemen van intenties draagt bij aan ons begrip van de sociale wereld om ons heen.

Er is echter geen effect gevonden van intentie op het toekennen van verantwoordelijkheid aan het slachtoffer. Mogelijkerwijs komt dit doordat het slachtoffer wordt benadeeld, waardoor de intentie achter de actie niet van invloed is op de beoordeling van het slachtoffer. De literatuur laat ook zien dat in alledaagse situaties men minder schuld toekent aan een actor die een onaardig slachtoffer benadeeld dan wanneer het om een aardig slachtoffer gaat (Alicke & Davis, 1989). De *likeability* van het slachtoffer is dus van invloed op de beoordeling. Dit komt omdat men intentie van de dader minder in acht neemt wanneer het slachtoffer als minder aardig wordt beschouwd (Alicke, 2000). Binnen ons onderzoek is hier geen rekening mee gehouden, wat een beperking vormt van ons onderzoek. Dit kan van invloed zijn op de gevonden resultaten. In een vervolgonderzoek is het dan ook interessant om de *likeability* van het slachtoffer te manipuleren.

4.1 Limitaties

De bevindingen van het onderzoek worden gelimiteerd doordat het onderzoek is afgenomen aan de hand van een gemakssteekproef. Hierdoor zijn de resultaten namelijk niet representatief voor de gehele populatie, waardoor generalisatie niet volledig mogelijk is. Daarnaast komen de participanten uit de persoonlijke kringen van de onderzoekers, wat ervoor zorgt dat er een kans bestaat dat participanten sociale wenselijkheid ervaren tijdens het uitvoeren van het experiment. Bij een vervolgonderzoek zou het dan ook interessant zijn om het onderzoek af te nemen bij een willekeurige steekproef. Verder is het onderzoek afgenomen bij participanten in de leeftijdscategorie 18-40 jaar. Wellicht dat de gevonden resultaten anders zouden zijn bij een andere leeftijdscategorie. Het kan dan ook nuttig zijn om in de toekomst de participanten in verschillende leeftijdscategorieën in te delen. Gelijke spreiding van de leeftijdscategorieën is wenselijk. Vervolgens kan er worden gekeken of er verschillen zijn in de gevonden effecten tussen de verschillende leeftijdscategorieën. Bovendien is er binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van de Nederlandse populatie. Eventueel kunnen er onder verschillende nationaliteiten diverse resultaten optreden. Onderzoek van Schokkaert en Devooght (2003) wijst uit dat de variabelen waarvoor mensen verantwoordelijk worden geacht verschillen per cultuur. Zo is in Amerika de mate waarin een individu een actie kan controleren van invloed op de mate waarin het individu verantwoordelijk wordt geacht. Dit betekent hoe meer controle je kunt uitoefenen op een actie, hoe meer verantwoordelijk je wordt geacht voor de uitkomst van deze actie (Schokkaert & Devooght, 2003). In collectivistische culturen is dit mogelijk niet het geval. Dit omdat in deze culturen minder verantwoordelijkheid zal worden toegekend aan het individu, wanneer deze persoon controle kan uitoefenen over een actie. Binnen de methodologische kwaliteit van dit onderzoek kunnen vragen worden gesteld over de validiteit betreffende dit onderzoek. Zo is het experiment door de onderzoekers zelf ontwikkeld, waardoor er geen cijfers bekend waren voorafgaand aan het onderzoek omtrent de validiteit van het experiment. Hierdoor kan niet met zekerheid worden gesteld dat intentie volledig en correct wordt gemanipuleerd in de scenario's. Vervolgonderzoek zou gebruik kunnen maken van een manipulatiecheck waarbij wordt nagegaan of de manipulatie goed gelukt is. Binnen de werking van het experiment is ruimte voor verbetering. Zo werd het effect van de actie acht seconden in beeld getoond. Echter variëren mensen in hun leessnelheid, waardoor acht seconden voor sommige participanten als te kort is ervaren. Sommige mensen waren

hierdoor niet in staat om antwoord te geven op de vragen. Dit kan van invloed zijn geweest op de gevonden resultaten. In het vervolg zou er gebruik kunnen worden gemaakt van de spatiebalk. Participanten kunnen dan aangeven dat ze het effect hebben gelezen door op de spatiebalk te klikken. Een actie van de participanten is dan een vereiste om verder te gaan met het onderzoek. Daarnaast was voor de deelname aan dit onderzoek het downloaden van Inquisit 5 noodzakelijk. Een aantal participanten hebben aangegeven dit als onprettig te ervaren, omdat er geen mogelijkheid bestond het programma te downloaden op verscheidene computers. Dit heeft invloed op de kwaliteit van het onderzoek. Dergelijke klachten kunnen zorgen voor non-responses omdat participanten wel aangeven mee te willen werken maar het programma niet kunnen downloaden. Hierdoor kunnen zij vervolgens het experiment niet maken, wat resulteert in een kleinere en beperkte steekproef dat kan leiden tot een lagere power en lagere externe validiteit. Door een kleinere en beperkte steekproef worden de resultaten immers minder generaliseerbaar (Neuman, 2014). Dit zou een reden kunnen zijn om een experiment af te nemen met een online-programma dat geen downloaden vereist. Tenslotte zijn de antwoordschalen die gebruikt zijn in het experiment Likertschalen, genummerd van 1 tot en met 7. Alleen bij de nummers 1 en 7 staat wat deze betekenen (respectievelijk “helemaal niet verantwoordelijk” en “helemaal verantwoordelijk”). De nummers 2 tot en met 6 zijn niet nader gespecificeerd. Wij denken dat het mogelijk is dat participanten verschillen in de labels die zij toekennen aan 2 tot en met 6, wat van invloed kan zijn op de resultaten; de waarde 4 voor de ene participant hoeft niet hetzelfde te betekenen als de waarde 4 voor de andere participant. In het vervolg doet men er goed aan om ook de tussenliggende nummers te specificeren om eventuele verwarring te voorkomen.

4.2 Implicaties

Er zijn verschillende factoren die bepalen of we een ander al dan niet verantwoordelijk achten voor het effect van een actie. Zoals in dit huidige onderzoek naar voren is gekomen is tijd een factor die van invloed is op de mate waarin men het slachtoffer verantwoordelijk acht. Dus hoe meer tijd er zit tussen het plaatsvinden van een actie en het oordelen over wie de verantwoordelijkheid draagt van de actie, hoe meer verantwoordelijkheid we toekennen aan het slachtoffer. Er is geen effect van tijd gevonden op het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader. De tijdstheorie en de theorie van *self-agency* worden dan ook niet ondersteund door de resultaten. Mogelijkerwijs komt dit doordat men zich meer identificeert met een slachtoffer. Daarnaast bevestigt dit onderzoek dat intentie een factor is die van invloed is op de toekenning van verantwoordelijkheid aan de dader. Dagelijks worden we geconfronteerd

met de keuze of je iemand wel of niet verantwoordelijk acht, veelal zijn we ons niet bewust van de factoren die deze keuze mede bepalen. Het huidige onderzoek geeft meer zicht op twee van deze factoren.

Hoe verantwoordelijk we iemand achten voor een actie bepaalt voor een groot deel hoe we deze persoon beoordelen. Wij zijn van mening dat de resultaten uit het huidige onderzoek een nieuw perspectief kunnen bieden op de manier waarop we oordelen, zo ook binnen het rechtssysteem. Mogelijk zijn de resultaten uit dit onderzoek meer toepasbaar op het Amerikaanse rechtssysteem. Dit omdat er in het Amerikaanse systeem gewerkt wordt met een jury, bestaande uit burgers. Wij hebben binnen dit onderzoek ook gewerkt met burgers van verschillende leeftijden en er is niet gewerkt met rechters.

Uit onderzoek is gebleken dat de factor intentie zwaarder weegt voor onbevooroordeelde mensen (Kerr, 1978). Dit betekent bijvoorbeeld dat voor mensen met racistische opvattingen die negatiever reageren op minderheidsgroepen, het aanwezig zijn van intentie minder invloed heeft op hun beoordeling. Deze mensen kijken voornamelijk naar de factor ras, wanneer zij beoordelen. Andere factoren worden buiten beschouwing gelaten. In het Nederlandse rechtssysteem is alleen een rechter aanwezig. Mogelijk speelt intentie in het Nederlandse systeem een grotere rol bij het beoordelen van daders, dan dat intentie in het Amerikaanse rechtssysteem een rol speelt. Dit zou het geval kunnen zijn omdat een jury uit mensen bestaat die niet als rechters zijn opgeleid en dus meer vanuit hun bevooroordeelde visie handelen. Rechters horen onbevooroordeeld te zijn en zullen dus meer op de factor intentie letten. Toekomstig onderzoek kan rechters als participanten laten deelnemen, waardoor gekeken kan worden of intentie inderdaad zwaarder weegt voor rechters dan voor burgers.

4.3 Conclusie

Het belangrijkste om mee te nemen uit het onderzoek is dat er veel factoren van invloed zijn op het toekennen van verantwoordelijkheid. Je zou willen dat de beoordeling van een rechtszaak hetzelfde is, wanneer de feiten hetzelfde zijn. Dit is vaak niet het geval omdat er veel externe factoren van invloed zijn op het toekennen van verantwoordelijkheid in de rechtszaal. Men is zich niet altijd bewust van het feit dat de eigen beoordeling van verantwoordelijkheid aan anderen wordt beïnvloed door vele factoren. Ons onderzoek richt zich op twee van deze factoren, namelijk tijd en intentie, waarmee dit onderzoek een bijdrage levert aan het wetenschappelijke debat.

In vervolgonderzoek adviseren wij de verschillen tussen de tijdseenheden, tussen het lezen van de actie van een scenario en het lezen van het effect van het betreffende scenario,

IT WASN'T ME

respectievelijk groter te maken. Dit adviseren wij omdat er op deze manier mogelijk een effect te vinden is van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan de dader. Daarnaast adviseren wij om in vervolgonderzoek meerdere tijdseenheden tussen nul en dertig seconden te maken. Op deze manier kan mogelijk een betere uitspraak worden gedaan over het effect van tijd op het toekennen van verantwoordelijkheid aan het slachtoffer.

Referentielijst

- Alicke, M. (2000). Culpable control and the psychology of blame. *Psychological Bulletin*, 126(4), 556–574.
- Alicke, M. D., & Davis, T. L. (1989). The role of a posteriori victim information in judgments of blame and sanction. *Journal of Experimental Social Psychology*, 25(4), 362-377.
- Carson, D., Milne, R., Pakes, F., Shalev, K., & Shawyer, A. (Red.). (2007). *Applying Psychology to Criminal Justice*. Chichester, Verenigd Koninkrijk: John Wiley & Sons Ltd.
- Cook, W. W. (1917). Act, intention, and motive in the criminal law. *The Yale Law Journal*, 26(8), 645-663.
- Cushman, F. (2008). Crime and punishment: Distinguishing the roles of causal and intentional analyses in moral judgment. *Cognition*, 108(2), 353–380.
- Damen, T. G. E., van Baaren, R. B., Brass, M., Aarts, H., & Dijksterhuis, A. (2015). Put Your Plan Into Action: The Influence of Action Plans on Agency and Responsibility. *Journal of Personality & Social Psychology*, 108(6), 850-866.
- Duff, R. A. (1990). *Intention, Agency and Criminal Liability: Philosophy of Action and the Criminal Law*. Alfreton, Verenigd Koninkrijk: Blackwell.
- Fincham, F. D., & Jaspars, J. M. (1980). Attribution of responsibility: From man the scientist to man as lawyer. *Advances in experimental social psychology*, 13, 81-138.
- Hettinger, V. A., Lindquist, S. A., & Martinek, W. L. (2007). *Judging on a collegial court: Influences on federal appellate decision making*. Charlottesville, VS: University of Virginia Press.
- Jones, E. E., & Davis, K. E. (1965). From acts to dispositions the attribution process in person perception. *Advances in experimental social psychology*, 2, 219-266.
- Kelman, M., Rottenstreich, Y., & Tversky, A. (1996). Context-dependence in legal decision making. *The Journal of Legal Studies*, 25(2), 287-318.
- Kerr, N. L. (1978). Severity of prescribed penalty and mock jurors' verdicts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(12), 1431.
- Maselli, M. D., & Altrocchi, J. (1969). Attribution of intent. *Psychological Bulletin*, 71(6), 445.
- Nederlands Instituut voor Psychologen. (z.j.). De Beroepscode. Geraadpleegd van

<https://www.psynip.nl/uw-beroep/beroepsethiek/beroepscode/>

- Neuman, W. L. (2014). *Understanding Research*. Harlow, Groot-Brittannië: Pearson Education.
- Robbennolt, J. K. (2000). Outcome Severity and Judgments of “Responsibility”: A Meta-Analytic Review¹. *Journal of applied social psychology*, 30(12), 2575-2609.
- Sato, A., & Yasuda, A. (2005). Illusion of sense of self-agency: discrepancy between the predicted and actual sensory consequences of actions modulates the sense of self-agency, but not the sense of self-ownership. *Cognition*, 94(3), 241-255.
- Schokkaert, E., & Devooght, K. (2003). Responsibility-sensitive fair compensation in different cultures. *Social Choice and Welfare*, 21(2), 207-242.
- Segev, R. E. (2017). Responsibility and Justificatory Defenses. *Criminal law and philosophy*, 11(1), 97-110.
- Simon, J. R., & Wolf, J. D. (1963). Choice reaction times as a function of angular stimulus-response correspondence and age. *Ergonomics*, 6, 99-105.
- Songer, D. R., & Crews-Meyer, K. A. (2000). Does judge gender matter? Decision making in state supreme courts. *Social Science Quarterly*, 750-762.
- Walster, E. (1966). Assignment of responsibility for an accident. *Journal of personality and social psychology*, 3(1), 73.
- Wegner, D. M., Wheatley, T. (1999). Apparent mental causation: Sources of the experience of will. *American psychologist*, 54(7), 480-492.

Bijlage 1 – Scenario's

Scenario 1

Niet gespecificeerd: Kendrick en Lamar spelen bij dezelfde voetbalclub. Tijdens een partijvorm op de training krijgt Lamar een elleboog in zijn gezicht van Kendrick.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Lamar heeft last van zijn hoofd.

In welke mate acht jij Kendrick verantwoordelijk voor de hoofdpijn van Lamar?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht jij Lamar verantwoordelijk voor de hoofdpijn van Lamar?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Kendrick en Lamar spelen bij dezelfde voetbalclub. Tijdens een partijvorm op de training geeft Kendrick per ongeluk een elleboog en raakt Lamar in zijn gezicht.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Lamar heeft last van zijn hoofd.

In welke mate acht jij Kendrick verantwoordelijk voor de hoofdpijn van Lamar?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

IT WASN'T ME

In welke mate acht jij Lamar verantwoordelijk voor de hoofdpijn van Lamar?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Expres: Kendrick en Lamar spelen bij dezelfde voetbalclub. Voor de training hebben ze een heftige discussie. Tijdens een partijvorm op de training geeft Kendrick een elleboog in het gezicht van Lamar.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Lamar heeft last van zijn hoofd.

In welke mate acht jij Kendrick verantwoordelijk voor de hoofdpijn van Lamar?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht jij Lamar verantwoordelijk voor de hoofdpijn van Lamar?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Scenario 2

Niet gespecificeerd:

Anita en Betty hebben samen besloten om een cavia te kopen. Anita gaat op vakantie. Ze hebben besproken dat Betty deze week voor de cavia zal zorgen. Betty geeft de cavia konijnenvoer.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

IT WASN'T ME

Als Anita een week later terugkomt van vakantie ligt de cavia beweegloos in zijn hok. De dierenarts constateert dat verkeerde voeding de doodsoorzaak is.

In welke mate acht jij Betty verantwoordelijk voor het overlijden van de cavia?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht jij Anita verantwoordelijk voor het overlijden van de cavia?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Anita en Betty hebben samen besloten om een cavia te kopen. Anita gaat op vakantie. Ze hebben besproken dat Betty deze week voor de cavia zal zorgen. Betty geeft de cavia konijnenvoer, met het idee dat alle knaagdieren hetzelfde kunnen eten.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Als Anita een week later terugkomt van vakantie ligt de cavia beweegloos in zijn hok. De dierenarts constateert dat verkeerde voeding de doodsoorzaak is.

In welke mate acht jij Betty verantwoordelijk voor het overlijden van de cavia?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

IT WASN'T ME

In welke mate acht jij Anita verantwoordelijk voor het overlijden van de cavia?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Expres:

Anita en Betty hebben samen besloten om een cavia te kopen. Anita gaat op vakantie. Ze hebben besproken dat Betty deze week voor de cavia zal zorgen. Betty geeft de cavia konijnenvoer, wetende dat niet alle knaagdieren hetzelfde kunnen eten.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Als Anita een week later terugkomt van vakantie ligt de cavia beweegloos in zijn hok. De dierenarts constateert dat verkeerde voeding de doodsoorzaak is.

In welke mate acht jij Betty verantwoordelijk voor het overlijden van de cavia?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht jij Anita verantwoordelijk voor het overlijden van de cavia?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Scenario 3

Niet gespecificeerd: Coen en Desiree zitten midden in een stevige discussie. Coen is woedend en loopt de kamer uit en Desiree rent achter hem aan. Met al zijn kracht slaat hij de deur achter zich dicht.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

De deur raakt Desiree vol op haar neus en het begint meteen te bloeden. Waarschijnlijk heeft ze haar neus gebroken.

In welke mate acht jij Coen verantwoordelijk voor de gebroken neus van Desiree?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht jij Desiree verantwoordelijk voor de gebroken neus van Desiree?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Coen en Desiree zitten midden in een stevige discussie. Coen is woedend en loopt de kamer uit en Desiree rent achter hem aan. Met al zijn kracht slaat hij de deur achter zich dicht, niet wetende dat Desiree achter hem aan loopt.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

De deur raakt Desiree vol op haar neus en het begint meteen te bloeden. Waarschijnlijk heeft ze haar neus gebroken.

IT WASN'T ME

In welke mate acht jij Coen verantwoordelijk voor de gebroken neus van Desiree?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht jij Desiree verantwoordelijk voor de gebroken neus van Desiree?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

Expres: Coen en Desiree zitten midden in een stevige discussie. Coen is woedend en loopt de kamer uit en Desiree rent achter hem aan. Met al zijn kracht slaat hij de deur expres achter zich dicht, wetende dat Desiree achter hem aan loopt.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

De deur raakt Desiree vol op haar neus en het begint meteen te bloeden. Waarschijnlijk heeft ze haar neus gebroken.

In welke mate acht jij Coen verantwoordelijk voor de gebroken neus van Desiree?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht jij Desiree verantwoordelijk voor de gebroken neus van Desiree?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

IT WASN'T ME

Scenario 4

Niet gespecificeerd: Esther zit op de fiets naar werk. Ze fietst door rood. Freek rijdt op zijn scooter door het groene stoplicht. Freek probeert uit te wijken, maar raakt Esther alsnog op het moment dat zij oversteekt.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Freek's heeft door het uitwijken een lantaarnpaal geraakt en zijn scooter heeft schade.

In welke mate acht jij Esther verantwoordelijk voor de scooterschade van Freek?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht jij Freek verantwoordelijk voor de scooterschade van Freek?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Esther zit op de fiets naar werk. Ze moet uitwijken voor een poes die uit het niets op haar pad komt. Hierdoor ziet ze niet dat het stoplicht net op rood is gesprongen en rijdt ze per ongeluk door rood. Freek rijdt door het groene stoplicht. Freek probeert uit te wijken, maar raakt Esther alsnog op het moment dat zij oversteekt.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Freek heeft door het uitwijken een lantaarnpaal geraakt en zijn scooter heeft schade.

IT WASN'T ME

In welke mate acht jij Esther verantwoordelijk voor de scooterschade van Freek?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht jij Freek verantwoordelijk voor de scooterschade van Freek?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

Expres:

Esther zit op de fiets naar werk. Ze fiets door rood omdat ze haast heeft. Freek rijdt door het groene stoplicht. Freek probeert uit te wijken, maar raakt Esther alsnog op het moment dat zij oversteekt.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Freek heeft door het uitwijken een lantaarnpaal geraakt en zijn scooter heeft schade.

In welke mate acht jij Esther verantwoordelijk voor de scooterschade van Freek?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht jij Freek verantwoordelijk voor de scooterschade van Freek?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

IT WASN'T ME

Scenario 5

Niet gespecificeerd: Irma en Jan zijn hele goede vrienden ze doen heel veel samen. Twee weken geleden zijn ze samen naar de bioscoop geweest in de nieuwe auto van Jan. Irma stond erop dat zij mocht rijden. Jan vond dit goed als Irma beloofde voorzichtig te zijn. Irma reed uit de parkeerplek bij Jan voor de deur en raakte een paaltje.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Jan kreeg deze week de rekening van het reparatiebedrijf, 500,-.

In welke mate acht je Irma verantwoordelijk voor de schade aan Jan's auto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Jan verantwoordelijk voor de schade aan Jan's auto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Irma en Jan zijn hele goede vrienden ze doen heel veel samen. Twee weken geleden zijn ze samen naar de bioscoop geweest in de nieuwe auto van Jan. Irma stond erop dat zij mocht rijden. Jan vond dit goed als Irma beloofde voorzichtig te zijn. Irma reed uit de parkeerplek bij Jan voor de deur en raakte een paaltje, dat verscholen zat in de dode hoek.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Jan kreeg deze week de rekening van het reparatiebedrijf, 500,-.

IT WASN'T ME

In welke mate acht je Irma verantwoordelijk voor de schade aan Jan's auto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Jan verantwoordelijk voor de schade aan Jan's auto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Expres: Irma en Jan zijn hele goede vrienden ze doen heel veel samen. Twee weken geleden zijn ze samen naar de bioscoop geweest in de nieuwe auto van Jan. Irma werd jaloers op Jan en stond erop dat zij mocht rijden. Jan vond dit goed als Irma beloofde voorzichtig te zijn. Irma reed uit de parkeerplek bij Jan voor de deur en reed in op een paaltje, ondanks dat Jan haar hier op wees.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Jan kreeg deze week de rekening van het reparatiebedrijf, 500,-.

In welke mate acht je Irma verantwoordelijk voor de schade aan Jan's auto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Jan verantwoordelijk voor de schade aan Jan's auto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

IT WASN'T ME

Scenario 6

Niet gespecificeerd: Gerard en Hendrik zitten bij elkaar in de klas. In de grote middagpauze krijgen ze ruzie met elkaar. Tijdens het gevecht wordt Gerard geraakt door een scherp voorwerp dat Hendrik bij zich had.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Gerard raakt gewond, moet naar de eerste hulp en krijgt 10 hechtingen.

In welke mate acht je Hendrik verantwoordelijk voor de verwonding van Gerard?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Gerard verantwoordelijk voor de verwonding van Gerard?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Gerard en Hendrik zitten bij elkaar in de klas. In de grote middagpauze krijgen ze ruzie met elkaar. Tijdens het gevecht krijgt gooit Hendrik een tas naar Gerard, niet wetende dat er een schaar in zit.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Gerard raakt gewond, moet naar de eerste hulp en krijgt 10 hechtingen.

In welke mate acht je Hendrik verantwoordelijk voor de verwonding van Gerard?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

IT WASN'T ME

In welke mate acht je Gerard verantwoordelijk voor de verwonding van Gerard?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Expres: Gerard en Hendrik zitten bij elkaar in de klas. In de grote middagpauze krijgen ze ruzie met elkaar. Tijdens het gevecht trekt Hendrik een scherp voorwerp uit zijn tas en zwaait ermee naar Gerard.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Gerard raakt gewond, moet naar de eerste hulp en krijgt 10 hechtingen.

In welke mate acht je Hendrik verantwoordelijk voor de verwonding van Gerard?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Gerard verantwoordelijk voor de verwonding van Gerard?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

IT WASN'T ME

Scenario 7

Niet gespecificeerd: Moendo en Nomar zitten bij elkaar op de militaire opleiding. Tijdens het bivakkeren lijkt Nomar het zwaar te hebben. Moendo biedt aan een tas van Nomar te tillen. Eenmaal aangekomen en uitgepakt op de overnachtingsplek, blijkt Nomar essentiële spullen om te overleven kwijt te zijn. De spullen zaten in de tas die Moendo droeg voor Nomar.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Nomar moet opgeven en wordt van de opleiding gestuurd.

In welke mate acht je Moenda verantwoordelijk voor Nomar's vertrek van de opleiding?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Nomar verantwoordelijk voor Nomar's vertrek van de opleiding?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Moendo en Nomar zitten bij elkaar op de militaire opleiding. Tijdens het bivakkeren lijkt Nomar het zwaar te hebben. Moendo biedt aan een tas van Nomar te tillen. Eenmaal aangekomen en uitgepakt op de overnachtingsplek, blijkt Nomar essentiële spullen om te overleven kwijt te zijn. De tas die Moendo voor Nomar droeg bleek niet goed dicht te hebben gezeten.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Nomar moet opgeven en wordt van de opleiding gestuurd.

IT WASN'T ME

In welke mate acht je Moenda verantwoordelijk voor Nomar's vertrek van de opleiding?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht je Nomar verantwoordelijk voor Nomar's vertrek van de opleiding?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

Expres: Moendo en Nomar zitten bij elkaar op de militaire opleiding. Tijdens het bivakkeren lijkt Nomar het zwaar te hebben. Moendo biedt aan een tas van Nomar te tillen. Eenmaal aangekomen en uitgepakt op de overnachtingsplek, blijkt Nomar essentiële spullen om te overleven kwijt te zijn. Moendo vond het extra gewicht van de tas van Nomar te veel en heeft achter iedereen zijn rug om wat voorwerpen geloost.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Nomar moet opgeven en wordt van de opleiding gestuurd.

In welke mate acht je Moenda verantwoordelijk voor Nomar's vertrek van de opleiding?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht je Nomar verantwoordelijk voor Nomar's vertrek van de opleiding?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

IT WASN'T ME

Scenario 8

Niet gespecificeerd: Otto en Paula zitten bij elkaar op een dansvereniging. Gisteren was een belangrijke individuele voorstelling voor promotie naar de moeilijkste klasse. Otto vond het heel spannend, waarop Paula hem iets te drinken geeft om hem te kalmeren. Tijdens de voorstelling wordt Otto misselijk van het drinken.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Tijdens de voorstelling moet Otto overgeven van de misselijkheid en promoveert niet.

In welke mate acht je Paula verantwoordelijk voor de misselijkheid van Otto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Otto verantwoordelijk voor de misselijkheid van Otto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Otto en Paula zitten bij elkaar op een dansvereniging. Gisteren was een belangrijke individuele voorstelling voor promotie naar de moeilijkste klasse. Otto vond het heel spannend, waarop Paula hem een smoothie met aardbei gaf om hem te kalmeren, niet wetende dat Otto allergisch is voor aardbei. Tijdens de voorstelling wordt Otto misselijk van het drinken.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Tijdens de voorstelling moet Otto overgeven van de misselijkheid en promoveert niet.

IT WASN'T ME

In welke mate acht je Paula verantwoordelijk voor de misselijkheid van Otto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht je Otto verantwoordelijk voor de misselijkheid van Otto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

Expres: Otto en Paula zitten bij elkaar op een dansvereniging. Gisteren was een belangrijke individuele voorstelling voor promotie naar de moeilijkste klasse. Otto vond het heel spannend, waarop Paula hem een smoothie met aardbei gaf om hem te kalmeren, wetende dat Otto allergisch is voor aardbei. Tijdens de voorstelling wordt Otto misselijk van het drinken.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Tijdens de voorstelling moet Otto overgeven van de misselijkheid en promoveert niet.

In welke mate acht je Paula verantwoordelijk voor de misselijkheid van Otto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht je Otto verantwoordelijk voor de misselijkheid van Otto?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

IT WASN'T ME

Scenario 9

Niet gespecificeerd: Quin en Ryan lopen samen in een sneakerwinkel terwijl zij op dit moment geen geld hebben om een sneaker te kopen. Quin zoekt een personeelslid om te vragen of ze een bepaalde maat voor hem hebben van een bepaalde schoen. Ryan kijkt zelf nog even verder in de winkel. Tijdens het passen van de schoen stoot Ryan een fles cola om en het valt precies op de schoenen die Quin aan het passen is.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Quin moet nu van de winkel de schoen betalen.

In welke mate acht je Ryan verantwoordelijk voor het kosten die Quin maakt?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

In welke mate acht je Quin verantwoordelijk voor het kosten die Quin maakt?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk			Helemaal verantwoordelijk

Per ongeluk: Quin en Ryan lopen samen in een sneakerwinkel terwijl zij op dat moment geen geld hebben om een sneaker te kopen. Quin zoekt een personeelslid om te vragen of ze een bepaalde maat voor hem hebben van een bepaalde schoen. Ryan kijkt zelf nog effe verder in de winkel. Tijdens het passen van de schoen loopt Quin naar Ryan om het te laten zien en schrikt Ryan waardoor hij de colaflesje die hij in zijn hand had, op de schoenen van Quin laat vallen.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Quin moet nu van de winkel de schoen betalen.

IT WASN'T ME

In welke mate acht je Ryan verantwoordelijk voor het kosten die Quin maakt?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht je Quin verantwoordelijk voor het kosten die Quin maakt?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

Expres: Quin en Ryan lopen samen een in een sneakerwinkel terwijl ze op dat moment geen geld hebben om een sneaker te kopen. Quin zoekt een personeelslid om te vragen of ze een bepaalde maat voor hem hebben van een bepaalde schoen. Ryan kijkt zelf nog effe verder in de winkel. Tijdens het passen van de schoen loopt Quin naar Ryan om het te laten zien. Ryan wordt aangesproken door het personeelslid dat hij niet mag drinken. Ryan beantwoordde dit door de schoenen die Quin aan het nat te maken met cola en rent weg.

geen taak *taak van 30sec* *taak van 2min*

Quin moet nu van de winkel de schoen betalen.

In welke mate acht je Ryan verantwoordelijk voor het kosten die Quin maakt?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

In welke mate acht je Quin verantwoordelijk voor het kosten die Quin maakt?

1	2	3	4	5	6	7
Helemaal niet verantwoordelijk			Niet verantwoordelijk /niet onverantwoordelijk		Helemaal verantwoordelijk	

Bijlage 2 – Informed Consent

Beste deelnemer,

Allereerst willen wij je bedanken voor je interesse in het meedoen aan het onderzoek *It wasn't me!* Voordat je kunt deelnemen aan wetenschappelijk onderzoek is het vereist dat je toestemming geeft volledig te zijn ingelicht over de studie en bereid bent om mee te werken. In deze informatiebrief wordt er uitgelegd wat de opzet van dit onderzoek is en wat jouw medewerking precies inhoudt en je krijgt de mogelijkheid om vragen te stellen.

Dit onderzoek is een onderdeel van ons Bacheloronderzoek van de Universiteit Utrecht naar verantwoordelijkheid. Met dit onderzoek proberen we beter te begrijpen hoe mensen verantwoordelijkheid toekennen aan een persoon.

In dit onderzoek krijg je vijf scenario's te zien. Op enkele scenario's volgt een taak die je dient uit te voeren. Na afloop van de taak vragen we je een vraag te beantwoorden over het scenario dat je voorafgaand aan de taak hebt gelezen. Tot slot zullen er een aantal extra vragen aan je gesteld worden inclusief persoonlijke gegevens, zoals leeftijd en geslacht.

De persoonsgegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld en de resultaten van het onderzoek worden anoniem genoteerd in het onderzoek. Persoonsgegevens die tijdens deze studie worden verzameld worden na afloop van het onderzoek vernietigd. Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Als je niet wilt deelnemen, hoeft je daarvoor geen reden te geven. Ook als je nu toestemming geeft, kun je die te allen tijde zonder opgave van redenen weer intrekken.

Met vriendelijke groet,

Esther van Doorn, Gitters Hornaldo, Emma van Tielraden, en Ramon van der Vlist

Studenten - Universiteit Utrecht

verantwoordelijkheid@gmail.com

Bijlage 3 - Debriefing

Beste deelnemer,

Nogmaals hartelijk dank voor je deelname aan het onderzoek *It wasn't me!* In het onderzoek hebben we specifiek gekeken naar de invloed van tijd op de mate van verantwoordelijkheid die we toekennen aan een ander.

Wil je op de hoogte worden gesteld van de resultaten van dit onderzoek? Stuur dan een mail naar onderstaand e-mailadres. Voor verdere vragen of opmerkingen kun je ook mailen naar het e-mailadres.

Met vriendelijke groet,

Esther van Doorn, Gitters Hornaldo, Emma van Tielraden, en Ramon van der Vlist

Studenten - Universiteit Utrecht

verantwoordelijkheid@gmail.com